

Investimi në kapitalin njerëzor: Thirrje për Veprim për Zhvillimin në Fëmijërinë e Hershme në Kosovë

Të mbledhur këtu sot më 22 shkurt 2022 si përfaqësues të institucioneve tona në nivelet më të larta të qeverisjes, nën patronatin e Presidentes së Republikës së Kosovës, ne e njohim rëndësinë e investimit në zhvillimin në fëmijërinë e hershme si bazë për ndërtimin e një kapitali të fortë njerëzor dhe si katalizator për zhvillimin dhe prosperitetin ekonomik të Kosovës.

Ne zotohemi të ndërmarrim veprime të koordinuara në pesë fusha që janë kritike për të arritur përmirësime për sa i përket rezultateve për fëmijët e vegjël dhe familjet e tyre.

- 1. VULLNETI POLITIK PËR ZHVILLIMIN NË FËMIJËRINË E HERSHME.** Ngritja e profilit të zhvillimit në fëmijërinë e hershme në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal dhe mbështetja e burimeve dhe zbatimi i ligjeve dhe politikave që i japin përparësi agjendës së zhvillimit në fëmijërinë e hershme. Mbështetja dhe përkrahja e zhvillimit të fëmijërisë së hershme nga të gjitha palët dhe akterët është thelbësore për këtë objektiv afatgjatë.
- 2. INTEGRIMI I OBJEKTIVAVE TË ZHVILLIMIT NË FËMIJËRINË E HERSHME NË STRATEGJINË KOMBËTARE TË ZHVILLIMIT** për të përfshirë ZhFH-në si prioritet në nivelin më të lartë. Hartimi i një Udhërrëfyese të integruar kombëtar me kosto përkatëse për zhvillimin në fëmijërinë e hershme, i cili bazohet në strategjitë sektoriale të Arsimit, Shëndetësisë, dhe Mbrojtjes Sociale, me një vizion të qartë, synime, objektiva dhe përgjegjësi për të gjithë akterët që e zbatojnë udhërrëfyesin, duke siguruar që të gjitha aspektet e cenueshmërisë për një fëmijë të mund të adresohen së bashku.
- 3. KRIJIMI I NJË KOMITETI TË LARTË DREJTUES PËR ZHVILLIMIN NË FËMIJËRINË SË HERSHME PËR TË BASHKËRENDUAR DHE PËRMIRËSUAR ZBATIMIN E POLITIKAVE DHE PROGRAMEVE TË ZHFH.** Fuqizimi i komitetit të lartë për drejtimin dhe monitorimin e progresit të zbatimit të Udhërrëfyesit Kombëtar të Zhvillimit të Fëmijërisë së Hershme kundrejt synimeve dhe treguesve të caktuar. Udhëheqja dhe përfaqësimi i fortë nga Ministritë kyçe, duke përfshirë Ministrinë e Arsimit, Ministrinë e Shëndetësisë dhe Ministrinë e Financave, Punës dhe Transfereve do të sigurojë bashkëpunim ndërsektorial dhe rezultate që tejkalojnë punën e sektorëve individualë.
- 4. RITJIA E FINANCIMIT PËR ZBATIMIN E POLITIKAVE DHE PROGRAMEVE QË SYNOJNË VITET E HERSHME TË JETËS SË FËMIJËS.** Rritja e alokimit buxhetor në nivel qendror dhe lokal, në përputhje me standardet e cilësisë, në mbështetje të programeve dhe shërbimeve për fëmijët e moshës 0-6 vjeç në të gjithë sektorët. Eksplorimi i opsioneve alternative të financimit për ta përmirësuar cilësinë dhe barazinë e shërbimeve për ZhFH dhe për të zgjeruar disponueshmërinë e tyre veçanërisht për fëmijët më të cenuar.
- 5. OFRIMI I MBËSHTETJES PËR PRINDËRIT E FËMIJËVE TË VEGJËL PËR T'I PËRMIRËSUAR REZULTATET E ZHVILLIMIT.** Rritja e kërkesës nga prindërit për shërbime të fëmijërisë së hershme për përmirësuar njohuritë rreth rëndësisë kritike që ka një mjedis mbështetës, i shëndetshëm dhe stimulues. Integrimi i mbështetjes së prindërve dhe programet e tjera në fëmijërinë e hershme në shërbimet ekzistuese për t'i mbështetur dhe fuqizuar prindërit për përkujdesjen e përgjegjshme.

Ulaganje u ljudski kapital: Poziv na akciju za rani razvoj dece na Kosovu

Okupljeni danas 22. februara 2022. godine kao predstavnici naših institucija na najvišim nivoima vlasti, pod pokroviteljstvom Predsednice Republike Kosovo, prepoznamo značaj ulaganja u rani razvoj dece kao osnove za izgradnju snažnijeg ljudskog kapitala i kao akcelerator ekonomskog rasta i prosperiteta Kosova.

Obavezujemo se da ćemo preduzeti koordiniranu akciju u pet oblasti koje su ključne za postizanje transformacionih poboljšanja u ishodima za malu decu i njihove porodice.

- 1. POLITIČKA VOLJA ZA RAZVOJ U RANOM DETINJSTVU.** Podići profil razvoja u ranom detinjstvu na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou i podržati resurse i implementaciju zakona i politika, kojima se daje prioritet agendi ranog razvoja dece. Podrška i održavanje razvoja u ranom detinjstvu od svih zainteresovanih strana je ključna za ovaj dugoročni cilj.
- 2. PODIĆI CILJEVE RANOG RAZVOJA U NACIONALNOJ RAZVOJNOJ STRATEGIJI** ugraditi RRD kao prioritet na najvišem nivou. Razviti cenjenu i integrisanu nacionalnu mapu puta za rani razvoj dece izvučenu iz sektorskih strategija za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu zaštitu, s jasnom vizijom, ciljevima i odgovornostima za sve zainteresovane strane koji sprovode mapu puta, osiguravajući da se sve ranjivosti deteta mogu rešavati zajedno.
- 3. USPOSTAVITI UPRAVNI ODBOR ZA RANI RAZVOJ DECE NA VISOKOM NIVOU DA KOORDINIRA I POBOLJŠA IMPLEMENTACIJU POLITIKA I PROGRAMA RRD.** Osposobiti odbor na visokom nivou da upravlja i prati napredak u implementaciji Nacionalne mape puta za rani razvoj dece u odnosu na utvrđene ciljeve i indikatore. Snažno vođstvo i zastupljenost ključnih ministarstava, uključujući Obrazovanje, Zdravstvo i Finansije, Rad i Transfere će osigurati među-sektorsku saradnju i rezultate koji prevazilaze rad pojedinačnih sektora.
- 4. POVEĆATI FINANSIRANJE ZA SPROVOĐENJE POLITIKA I PROGRAMA KOJI ZA CILJ IMAJU RANE GODINE ŽIVOTA DETETA.** Povećati nacionalna i opštinska budžetska izdvajanja, u skladu sa merilima kvaliteta, kao podrška programima i uslugama za decu uzrasta 0-6 godina po sektorima. Istražiti alternativne mogućnosti finansiranja kako bi se poboljšao kvalitet i pravičnost usluga ranog razvoja i proširila njihova dostupnost posebno za najugroženiju decu.
- 5. PRUŽITI CILJANU PODRŠKU RODITELJIMA MALE DECE ZA POBOLJŠANJE ISHODA RAZVOJA.** Povećati potražnju roditelja za uslugama u ranom detinjstvu kako bi se izgradilo bolje razumevanje kritične važnosti zdravog, stimulativnog i održavajućeg okruženja. Integrisati podršku roditeljstvu i druge intervencije u ranom detinjstvu u postojeće usluge, kako bi podržali i osnažili roditelje za odgovornu brigu.

Investing in human capital: A Call to Action for Early Childhood Development in Kosovo

Gathered together today on 22 February 2022 as representatives of our institutions at the highest levels of government, under the auspices of the President of the Republic of Kosovo, we recognize the importance of investing in early childhood development as a foundation for building stronger human capital and as an accelerator for Kosovo's economic growth and prosperity.

We commit to taking coordinated action in five areas that are critical to achieve transformational improvements in outcomes for young children and their families.

- 1. POLITICAL WILL FOR EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT.** Raise the profile of early childhood development nationally, regionally, and locally and support resourcing and implementation of laws and policies that prioritize the early childhood development agenda. Support and championing of early childhood development from all parties and stakeholders is critical for this long-term objective.
- 2. ELEVATE EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT OBJECTIVES IN THE NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY** to embed ECD as a priority at the highest level. Develop a costed and integrated national Roadmap for Early Childhood Development drawn from sectorial Education, Health, and Social Protection strategies, with a clear vision, goals, targets, and responsibilities for all stakeholders implementing the roadmap, ensuring all vulnerabilities of a child can be addressed together.
- 3. ESTABLISH A HIGH-LEVEL EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT STEERING COMMITTEE TO COORDINATE AND IMPROVE IMPLEMENTATION OF ECD POLICIES AND PROGRAMMES.** Empower the high-level committee to steer and monitor the progress of implementation of the National Early Childhood Development Roadmap against established goals and indicators. Strong leadership and representation from key Ministries including Education, Health, and Finance, Labor and Transfers will ensure cross-sector collaboration and outcomes that transcend the work of individual sectors.
- 4. INCREASE FUNDING FOR POLICY IMPLEMENTATION AND PROGRAMS TARGETING THE EARLY YEARS OF A CHILD'S LIFE.** Increase national and municipal budget allocations, in line with quality benchmarks, in support of programs and services for children ages 0-6 across sectors. Explore alternative financing options to improve the quality and equity of ECD services and expand their availability especially for the most vulnerable children.
- 5. PROVIDE TARGETED SUPPORT FOR PARENTS OF YOUNG CHILDREN TO IMPROVE DEVELOPMENTAL OUTCOMES.** Increase demand from parents for early childhood services to build greater understanding of the critical importance of a supportive, healthy, and stimulating environment. Integrate parenting support and other early childhood interventions into existing services to support and empower parents for responsive caregiving.